

Draga Lepa/Bukurije/Beautiful/Schöne

Napisati tekst o Lepi Mladenović u jednom licu, prvom ili trećem, jako je teško. Opis žene kojoj će biti uručena *Anne Klein Preis* stoga bi morao da bude sastavljen iz mnoštva glasova žena kojima se obraćala, koje je podržavala, koje je podsticala, koje je nagonila na govor, na vraćanje u sebe, u svoje najdublje emocije, čije je emocije opismenjivala, koje je učila da vole sebe i da veruju drugim ženama – svim ženama u sebi, ženama oko sebe. Lepa Mladenović je osoba koja je svoj glas i veru u druge podarila mnogim ženama. Širom Srbije, širom sveta.

Ko je Lepa Mladenović? Žena koja „menja naše male, unutrašnje svetove mic po mic na najneverovatniji mogući način“ (Ana Pandey). Ona je „učiteljica, sestra u zagrljaju/po oružju, i u ljubavi, i u hrabrosti“ (Dagmar Schultz), ona nadahnjuje žene širom sveta (Elana Dykewomon), razara zidove načinjene među nacijama (Igballe Rogova), i nagoni da ostanemo istrajne u svojim idealima i žudnji za delovanjem (Isabel Marcus). Njene rečenice postajale su „životne mantre“ (Zorica Spasojević), jer je dala podstreka za nastanak „akademije sestrinstva u kojoj ćemo sve jednog dana diplomirati“ (Rauda Morcos). „Intenzivna i u borbi i u igri, žena koja bi preobrazila svet samo da može“ (Joan Nestle), Lepa je „neustrašiva borkinja za mir i blaga i nežna borkinja za lezbejsku slobodu“ (Sandy Butler). Lepa je „moj Pink Panter“ (Slavica Stojanović), žena koja je kontinuirano pružala otpor nasilju i slavila žene (Chris Corrin).

Kada je na putu za opkoljeno Sarajevo policija Republike Srpske na graničnom prelazu prozvala jednu Muslimanku, Lepa Mladenović je ustala i rekla: „Vodite i mene. Ja sam ista kao i ona“ (Miloš Urošević). Kada je dobila nagradu Felipa de Souza 1994. godine, Lepa Mladenović je kazala: „Mesto odakle dolazim nije nacija u kojoj sam rođena, već izgubljena lezbejska zemlja koju nikad nisam imala – ali ću nekako uspeti da je stvorim“; 17 godina kasnije i dalje se bori za tu zemlju (Haya Shalom), jer zemlja u kojoj živi i dalje nije postala bolje mesto. Sredinom devedesetih, u vreme kada je bilo lično i politički važno biti „ista kao i ona“, Lepa Mladenović je svoje ime pisala malim slovima, kao bell hooks. Kada je teško, kada deluje da svako delovanje staje, da je žudnja zgasla, Lepa tada šalje vesele fotografije, pesmu, stihove. Širom Srbije, širom sveta.

Slobodarski duh Lepe Mladenović svoj prvi izraz dobija na studijama psihologije u Beogradu, kada se suprotstavlja rigidnom obrazovnom sistemu protestnim pismima profesorima u kojima kritikuje načine iscrpljivanja studenata i studentkinja. Bliže upoznavanje s aktuelnim idejama navešće je da se pridruži antipsihijatrijskom pokretu. Ona je energična i temeljna: više puta putuje auto-stopom u centre za mentalno zdravlje u zajednici Demokratske psihijatrije u Italiji, sama uči italijanski, piše prve tekstove i odlazi da volontira u terapijskim zajednicama u Londonu. Dakle, prvi društveni pokret u kojem aktivno učestvuje jeste Mreža alternativa psihijatriji s ciljem deinstitucionalizovanja psihijatrije kao institucije nasilja i isključivanja. Već 1982. godine pokreće organizaciju istorijske konferencije *Alternative psihijatriji*, koja je održana u SKC-u u Beogradu.

Studentski kulturni centar je 1978. godine bio prostor u kojem se odigrala još jedna istorijska konferencija, skup od kojeg se „računa vreme“ jugoslovenskog feminizma. Lepa Mladenović je bila jedna od tih mladih, vatrenih aktivistkinja koje su se drznule da pokrenu nov pristup ženskom pitanju na čuvenoj „Drug-ci ženi“. Od „Drug-ce“ Beograd počinje da pulsira na nov način: prvi put počinje da se govori o ženama, ženskom iskustvu, ženskom načinu spoznavanja, ženskoj solidarnosti. I premda su osamdesete po mnogo čemu „teorijske“ godine jugoslovenskog feminizma, tada počinju da se organizuju i prve aktivističke inicijative. Lepa već tada insistira na povezivanju znanja i iskustva, ličnog i političkog, na radikalizovanju feminističke žudnje za delovanjem na sebi. Zbog toga ona 1986. godine pokreće prvu grupu koja okuplja samo žene po ugledu na grupe za samoosvešćenje, tako važne za rađanje drugog talasa feminizma. U Maloj sali SKC-a organizuju se prve radionice o abortusu, nasilju, seksualnosti u okviru feminističke grupe Žena i društvo. Tada se u Beogradu okuplja i prva grupa feministkinja lezbejki.

Lepa Mladenović je bila jedna od onih žena koje su verovala da sestrinstvo ne poznaje granice. Učestvovala je na gotovo svim feminističkim događajima koji su osamdesetih organizovani širom Jugoslavije, aktivno osmišljavajući značenja „jugoslovenskih feminizama“. Treći SOS telefon, otvoren u Beogradu posle grupa u Zagrebu i Ljubljani, proizvod je i njenih zalaganja. Kada je 1991. godine počeo rat u Jugoslaviji, njena vera u nužnost sestrinstva, u moć žena da se odupru ratu i nasilnom nametanju granica, postala je još snažnija. Ona tada učestvuje u osnivanju Žena u crnom protiv rata, koje će svake srede godinama stajati u crnini i ćutanju,

izražavajući tako svoj otpor prema totalitarnom srpskom režimu koji stoji iza ratova u donedavno zajedničkoj zemlji.

U tom trenutku počinje jasno da se profiliše politika Lepe Mladenović. Od početka devedesetih godina, ona se račva u nekoliko pravaca među kojima postoji suštinska veza. Okolnosti u prvi plan stavljaju borbu protiv nacionalizma i militarizma srpske države koji je proizvodio neprijateljsku drugost kao svoju osnovnu ideologiju. Antinacionalizam Lepe Mladenović je, međutim, od samih početaka bio izrazito feministički: to podrazumeva brigu za žene koje su bile žrtve rata (od slanja neophodnih namirnica za život ženama s one strane granice, poseta izbegličkim kampovima i neprekinute komunikacije sa ženama „neprijatelja“), svest o specifičnom položaju žena u ratu i o nasilju koje trpe, kao i insistiranje na održanju veza koje su sveprisutna agresija i stalno generisana mržnja ugrožavali. Otuda proizlaze njeni stavovi da je ženska solidarnost poseban vid feminističke politike antifašizma, i da je etika brige polazna osnova za staranje o sebi i drugima. Žene u crnom su bile prostor njenog direktnog delovanja, Centar za ženske studije i komunikaciju, u čijem je osnivanju 1992. godine učestvovala, prostor za promišljanje. Permanentne teme nasilja i solidarnosti svoje otelovljenje nalaze u dvema organizacijama u čijem je utemeljenju učestvovala i za koje je do danas ostala reprezentativna: Autonomnom ženskom centru (1993) i Arkadije (1991).

Lepa Mladenović je bila jedna od prvih javno identifikovanih lezbejki u Srbiji. Izložena nasilju patrijarhalne zajednice kao žena, feministkinja i antinacionalistkinja, Lepa je otvoreno istupala i kao lezbejka u doba kada je to bilo gotovo nezamislivo. Duboko verujući da su lezbejke graditeljke novih vremena, govorila je javno protiv homofobije, prvo u Arkadiji, a potom u Labrisu – organizaciji za lezbejska ljudska prava (osnovanoj 1995.), utirući tako put mnogim ženama koje su od nje učile o slobodi i otvorenosti lezbejske žudnje. Jedan od najopipljivijih izraza dubokog poštovanja prema njenom radu i ljubavi prema njenoj ličnosti, bilo je osnivanje Čitaonice Lepa Mladenović u junu 2011. godine u Novom Sadu, u organizaciji Novosadske lezbejske organizacije.

Lepa Mladenović je ime koje znaju sve žene u feminističkom pokretu: u Beogradu u kom je rođena i koji nije napustila; u Srbiji koju je prošla uzduž i popreko boreći se za bolje i demokratičnije društvo za žene; u bivšoj Jugoslaviji u kojoj je ostala simbol ženskog aktivizma; u svetu u kojem je postala nadahnuće za nebrojene žene zbog svoje neverovatne energije. Sve

znamo Lepin imperativ – „Čuti drugu onako kako ona čuje sebe“. Sve znamo njeno pitanje: „Šta si odatle naučila?“ Sve smo jednom zastale da se zapitamo da li zaista vrednujemo ženu koja sedi do nas. Zato, ponovo udvojeno, za kraj u dvoglasu s Tijanom Popivodom, nejnomo najboljom prijateljicom: ponosne smo što je Lepi Mladenović, „aktivistkinji koja svojom posvećenošću osvetljava ovaj svet za nas žene i lezbejke da po njemu koračamo slobodnije i srećnije“, pripala ova nagrada. Zbog žena u Srbiji, zbog žena u svetu.

Adriana Zaharijević